

Från vision till verklighet

Upplever besökarna en park i enlighet med den gestaltande
landskapsarkitektens visioner?

Anna Öhnfeldt & Ella Fröling

Kandidatarbete 15 hp, institutionen för stad och land
Landskapsarkitektprogrammet, Ultuna
Uppsala 2016

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

**Fakulteten för naturresurser och
jordbruksvetenskap**

Titel: Från vision till verklighet: Upplever besökarna en park i enlighet med den gestaltande landskapsarkitektens visioner?

Engelsk titel: From Vision to Reality: Do the Visitors Perceive a Park According to the Visions of the Landscape Architect?

© Anna Öhnfeldt och Ella Fröling

Handledare: Ylva Dahlman, SLU, institutionen för stad och land

Examinator: Anna Tandré, SLU, institutionen för stad och land

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet, fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap Institutionen för stad och land, avdelningen för landskapsarkitektur

Omfattning: 15 hp

Nivå: Grundnivå G2E

Kurs: EX0725, Projekt i landskapsarkitektur

Landskapsarkitekturprogrammet, Ultuna

Nyckelord: Anna Petrus park, gestaltungsprocess/design process, koncept/concept, miljöpsykologi/ environmental psychology, upplevelse/perception, vision/vision

Omslagsbild: Skate- och parkourdelen i Anna Petrus park, Uppsala. Foto: Ella Fröling, 30 maj 2016

Publiceringsår: 2016

Publiceringsort: Uppsala

Online publication of this work: <http://stud.epsilon.slu.se/>

Sammandrag

Inom landskapsarkitektur läggs mycket fokus på att gestalta utifrån ett koncept som ska genomsyra gestaltningen och leda till sammanhängande platser. Denna kandidatuppsats är en studie i huruvida brukarna uppfattar konceptet i en park. Anna Petrus park i Uppsala utgör studieobjekt eftersom den har ett tydligt koncept och för att den består av ett överblickbart rum. Vi som landskapsarkitektstuderenter började med att beskriva parken utifrån vår kunskap. Därefter intervjuades brukarna med fokus på deras upplevelse av gestaltningen. Vidare gjordes en intervju med ansvarig landskapsarkitekt som fick beskriva hur hon tänkt kring parkens koncept. Slutligen analyserades och jämfördes våra, brukarnas och landskapsarkitektens kommentarer. Resultatet av undersökningen visar att parkens industriella formspråk är viktigt för landskapsarkitekten, samt att parken är anpassad för människor av olika ålder. Vi som landskapsarkitektstuderenter upplever formspråket som industriellt men initialt uppfattade vi inte att den är anpassad för människor i olika åldrar. För brukarna är det tvärtom. I och med undersökningen har frågan väckts om det är nödvändigt för alla gestaltningar att ha ett koncept och om det är viktigt att det uppfattas av brukarna. Miljöpsykologisk forskning visar att miljöer som har ett sammanhängande formspråk uppskattas mer än miljöer utan detsamma. Koncept är således viktigt vid gestaltning. Däremot kan det räcka att brukarna upplever konceptet undermedvetet och de behöver inte kunna beskriva det med egna ord.

Abstract

In landscape architecture there is much focus on designing environments based on a concept whose aim is to guide the designer towards the creation of coherent places. This Bachelor's thesis investigates whether the users perceive the concept in a park. The study is applied to Anna Petrus park in Uppsala, due to its apparent concept and surveyable area. As landscape architect students we started by describing the park based on our knowledge. Subsequently the users were interviewed, focusing on their perception of the design. Further, an interview was conducted with the responsible landscape architect where she described her thoughts on the concept of the park. Finally the comments from us, the users and the landscape architect were analysed and compared. The results of the survey shows that the park's industrial aesthetics is important to the landscape architect, as well as the fact that the park is usable for people of different ages. As landscape architect students we did perceive the design as industrial but initially we did not see that it was usable for people of different ages. The users' experience was the opposite. This survey has raised the question whether it is necessary for all designed environments to have a concept and if a concept must be perceived by the users. Research in environmental psychology shows that environments with coherent aesthetics are more appreciated than environments without ditto. Thus, a concept is important in design. It may however be enough for the users to perceive the concept subconsciously and they do not have to be able to describe it with their own words.

Innehåll

Inledning	5
Bakgrund.....	6
Introduktion till miljöpsykologi	6
Biologiska och kulturella förklaringsmodeller	6
Läsbarhet och mystik	6
Kvaliteter som återfinns i goda miljöer.....	7
Avstånd	8
Vikten av miljöpsykologi för arkitekten	8
Gestaltningprocessen och arkitekten.....	8
Koncept	8
Problematik i gestaltningprocessen	9
Anna Petrus park.....	10
Syfte	10
Frågeställning.....	10
Avgränsningar	10
Geografiska avgränsningar.....	10
Tematiska avgränsningar	12
Metod	12
Inventering.....	12
Intervju med brukarna.....	12
Intervju med ansvarig landskapsarkitekt	13
Analys.....	13
Resultat.....	13
Beskrivning av parken.....	14
Landskapsarkitektstudenternas upplevelse	16
Brukarnas upplevelse	19
Landskapsarkitektens gestaltning	21
Jämförelse mellan de olika grupperna	23
Ord som två eller tre grupper nämnde.....	24
Ord som inte Ehrstedt nämnde	25
Ord som Ehrstedt nämnde men ingen annan.....	25
Summering.....	26
Diskussion	26
Konceptet industriparken	26
Parken över tid.....	27
Bristen på grönska	28
Biologiska och kulturella förklaringsmodeller	28
Hjärnans sätt att tolka platser.....	28
Objektiva kontra laddade ord	29
Konceptets roll	29
Kommunikation med brukarna	30
Metoddiskussion	30
Slutord	31
Vidare studier.....	32
Referenser.....	33

Inledning

Tänk dig att du promenerar genom en park. Du får en upplevelse av din omgivning, en känsla av platsen. Du tar in och analyserar parken, medvetet eller omedvetet, baserat på dina personliga referenser. Du kanske kan sätta ord på hur du upplever parken. Kanske inte. Oavsett vilket så finns det en tanke bakom platsen. Den ska ge en upplevelse, gestaltad av en landskapsarkitekt eller motsvarande yrkesperson. Frågan är om landskapsarkitektens visioner stämmer överens med hur du uppfattar parken.

Idag läggs mycket fokus på att gestalta utifrån ett koncept eller en bärande idé. Detta ska sedan genomsyra formspråket. En gestaltande landskapsarkitekt ska sätta all estetik genom konceptet. Alla val ska kunna motiveras med att de följer formspråkets röda tråd. Detta ska sedan leda till platser som upplevs som sammanhängande och genomtänkta.

Vi som landskapsarkitektstudenter har möjligheten att betrakta en plats och tolka den på ett medvetet sätt. Med vår kunskap om hur landskapsarkitektur formges med hjälp av koncept kan vi ana den bakomliggande tanken för en gestaltning. Frågan vi vill undersöka närmare är både om vår upplevelse stämmer överens med vad arkitekten bakom gestaltningen ville förmedla och om brukarna upplever det bakomliggande konceptet. Vi kan undersöka en färdig plats och skapa oss en uppfattning om vad vi tror att landskapsarkitekten som gestaltat den ville förmedla. Genom att sedan jämföra denna uppfattning med brukarnas upplevelse och den gestaltande landskapsarkitektens visioner kan vi beskriva hur relationen mellan arkitekt, park och brukare ser ut.

Valet mellan plats för denna undersökning är av stor vikt eftersom frågan vi ställer är platsspecifik. En park i Uppsala som har en tydlig vision är Anna Petrus park, se *Figur 1*. Parkens formspråk är genomarbetat, karaktärsfullt och följer en röd tråd.

Figur 1. Översiktsbild av Anna Petrus park som visar parkens karaktärsfulla formspråk. Foto: Anna Öhnfeldt, 30 maj 2016.

Bakgrund

Nedan följer en beskrivning av de två ämnesområden som ligger till grund för vår undersökning: miljöpsykologi och teorin kring gestaltprocessen, med fokus på koncept.

Introduktion till miljöpsykologi

Syftet med miljöpsykologisk forskning är att få en djupare förståelse för samspelet mellan miljö och människa (Küller 2005, ss. 27-28). Kevin Lynch (1960, s.1), stadsplanerare och arkitekt, menar att det finns mer än vad ögat kan se och nya vyer som väntar på att bli upptäckta i varje ögonblick. Han poängterar att ingenting i vår omgivning går att uppleva helt separerat, utan allting påverkas av det som finns runt omkring och av platsens historia.

När vi människor tittar på världen omkring oss söker vi instinktivt efter sammanhang och karaktäristiska element som vi känner igen från tidigare erfarenheter i livet, förklarar landskapsarkitekterna Stefan Bernard och Hans Loidl (2014, s. 17). De menar att vi alltid väljer att undermedvetet läsa in den mest trovärdiga, välkända och tydliga formen. Eftersom hjärnan har en begränsad kapacitet att ta till sig information reducerar vi mängden intryck från omvärlden och sätter samman olika delar av information för att skapa en helhet (Bernard & Loidl 2014, s. 18). En svårighet med miljöpsykologi är dock att veta om en människas uppfattning av en plats beror på den fysiska miljön eller om den beror på människans egen sinnesstämning och personlighet (Christensson 2015, s. 29).

Biologiska och kulturella förklaringsmodeller

Caroline M. Hägerhäll (2005, ss. 209, 214), doktor vid Sveriges lantbruksuniversitet, förklarar att landskapspreferens inom miljöpsykologin handlar om vilka landskap som visuellt tilltalar människor. Hägerhäll refererar till Rachel Kaplan och Stephen Kaplan, professorer inom psykologi, som menar att inom landskapspreferensforskningen beskrivs ofta två förklaringsmodeller – en biologisk och en kulturell. Den kulturella förklaringsmodellen redogör för en personlig smak utifrån individens uppväxt och erfarenheter. Enligt den kulturella förklaringsmodellen skulle två personer kunna observera samma landskap och få två helt olika upplevelser. Den biologiska förklaringsmodellen beskriver att miljöer som har haft evolutionär betydelse påverkar människans preferenser. Teorier från den biologiska förklaringsmodellen blir därför intressanta för landskapsarkitekten eftersom de faktiskt talar om människans beteende i relation till den fysiska utformningen i landskapet (Hägerhäll 2005, ss. 214-215). Gunnar Jarle Sorte (2005, ss. 228-229), agronomie doktor i landskapsarkitektur, berättar att Rikard Küller som är docent i miljöpsykologi, förespråkar den biologiska förklaringsmodellen. Küller menar att i förhållande till naturen reagerar människan på ett liknande sätt, oavsett kulturella bakgrunder. Detta beror troligtvis på att människan, för sin överlevnads skull och oberoende av kultur, har varit tvungen att snabbt kunna utläsa om omgivningen var positiv eller negativ (Sorte 2005, s. 229).

Läsbarhet och mystik

Lynch introducerar begreppet *läsbarhet* (legibility), i sin bok *The Image of the City* (1960, s. 2). Rachel Kaplan och Stephen Kaplan (1989, ss. 54-56) använder läsbarhet tillsammans med *mystik* (mystery), *helhet* (coherence) och *komplexitet* (complexity) när de beskriver hur människor tolkar miljöer. Läsbarhet handlar

om att kunna orientera sig och få en överblick över sin omgivning. *Mystery*, eller mystik, menar de, handlar om förväntningar och att det finns fler aspekter och element på en plats än vad som är synligt från första stund. Till exempel brutna siktlinjer och rörelse runt hörn. För att mystiken ska fungera krävs en balans mellan synlig information och löften om nya upptäckter (Kaplan & Kaplan 1989, ss. 55-56). Kaplan och Kaplan menar att detta beskriver människans uppfattning om sin omgivning och att ett samspel av dessa aspekter ger en djupare upplevelse av en plats.

Kvaliteter som återfinns i goda miljöer

Sorte (2005, ss. 228-239) har tagit fram åtta faktorer som han menar skapar en god parkmiljö. Grunden till hans resonemang finns i tidig miljöpsykologisk forskning där människors visuella upplevelser av sin omgivning kategoriseras i åtta faktorer. Sorte har sedan finjusterat denna forskning och inriktat den mer mot landskap. Nedan följer Sortes (2005, ss. 228-239) förklaringar till de åtta kvaliteterna:

- » **Trivsamt** - En god park ska bjuda på trivsamhet och ge besökaren välbehag och njutning. Detta kan bland annat göras genom att placera in element som träd, stenar och vatten och arrangera dessa på ett harmoniskt sätt. Människan har ett behov att bestämma om hennes omgivning upplevs som positiv eller negativ. Individuella och kulturella egenskaper har inflytande på vad en individ upplever som positivt eller negativt.
- » **Komplexitet** - Komplexitet handlar om människans upplevelse av variation i omgivningen. Detta kan både handla om att ha rum som skiljer sig från varandra och att inom rummen ha en variation av olika typer av element och olika typer av estetik. Det kan även handla om biologisk mångfald och människans fascination av artrikedom. Detta har sitt ursprung i att vi evolutionärt har lärt oss att leta efter en rikare miljö, där det kan finnas tillgångar som får oss att överleva.
- » **Helhet** - Helheten av en miljö är hur väl de olika delarna i en miljö hänger samman. Helheten av miljöer stärks av rytmer och kontinuitet. Objekt som avviker från det generella formspråket eller inte passar in i en miljö reducerar i hög grad helhetsintrycket.
- » **Rumslighet** - I en god park ska människor kunna ha överblick över sin omgivning men också själv kunna vistas där utan att bli sedd.
- » **Kraftfullhet** - Kraftfullhet syftar till en miljöes kraft och styrka, att det ska finnas en kontrast mellan kraftfulla rum och mer ömtåliga inslag.
- » **Social status** - Människor fascinerar av miljöer som är tyglade av människor, där det syns att platsen är väl omhändertagen och omvårdad.
- » **Affektion** - Det är viktigt att människor ska kunna uppfatta något av det ursprungliga i en park. Den bör även åldras på ett dynamiskt sätt tillsammans med människorna som använder den.
- » **Originalitet** - En park bör innehålla variation och en känsla av att något bryter av från det man är van vid. Det handlar också om att erbjuda en miljö som inte liknar den vardagliga miljön och på så sätt ge ett andrum från den stress som finns i vardagen.

Matthew Carmona, Steve Tiesdell, Tim Heath och Taner Oc beskriver i sin bok *Public Places, Urban Spaces* (2010, s. 169) att Jack Nasar, professor i stadsplanering, har identifierat fem karaktärsdrag som återfinns i miljöer som uppskattas av människor:

- » **Naturlighet** – naturliga miljöer eller miljöer som har mer naturliga inslag än konstruerade.
- » **Skötsel** – miljöer som sköts och tas väl omhand.

- » **Öppna och definierade ytor** – öppna ytor med vyer eller siktlinjer mot särskilda element.
- » **Historisk samhörighet** – miljöer som ger associationer till platsens historia.
- » **Ordning** – organiserade, lättlästa och välordnade miljöer.

Avstånd

Arkitekt Jan Gehl (2010, s. 34) har utforskat avstånd vid planering och har hittat att det finns viktiga tröskelvärden vid 100 respektive 25 meter. Från 100 meter talar han om ett socialt synfält där man kan se människor i rörelse och deras kroppsspråk i grova drag. Vid 25 meter menar han att vi kan börja urskilja ansiktsuttryck och känsloläge. Dessa två avstånd är viktiga att ha med sig när man planerar för miljöer som innefattar spanlängen (Gehl 2010, s. 35). Gehl har även kommit fram till att det är vid 60-70 meter man kan börja känna igen personer (Gehl 2010, s. 38).

Vikten av miljöpsykologi för arkitekten

Küller (2005, s. 29) menar att det vore önskvärt om varje ingenjör, arkitekt och planerare har kunskap om miljöpsykologi och att de därigenom får en större förståelse för miljöutformningens mänskliga värden. Han hävdar att miljöpsykologi är viktig för planering och utformning av människors miljöer. Genom att observera befintliga platser och föra en dialog med deras användare kan gestaltande yrkeskåror skapa platser som är väl anpassade till brukarnas behov (Carmona et al. 2010, s. 132).

Gestaltningsprocessen och arkitekten

Bryan Lawson (1980, s. 127), designer och psykolog, hävdar att gestaltning inte bara handlar om att lösa problem och att ge brukarna det de behöver, utan även om att arkitekten ska få utlopp för sina egna estetiska behov. Vidare anser han att arkitektur kan vara som propaganda, eftersom det är genom sina verk arkitekten har möjlighet att visa upp sina åsikter och kommunicera dessa vidare till andra.

Landskapsarkitekterna Krikström och Lundenius (2015, s. 82) hävdar att alla människor har olika sätt att hitta inspiration och motivation. De menar också att eftersom landskapsarkitekter ofta arbetar tillsammans med kollegor, beställare och specialister är det extra viktigt att ha insikt i varifrån den personliga inspirationen och motivationen kommer, för att på ett övertygande sätt kunna förmedla och argumentera för sina åsikter (Krikström & Lundenius 2015, s. 85).

Koncept

Teknologie doktor Ulf Janson (1998, s. 183) har skrivit en doktorsavhandling där han redogör för arkitekt Jan Gezelius arbetsprocess. I avhandlingen myntar Janson termen *drivande föreställning*. Han beskriver det som ”en genererande funktion som inom utformningsprocessen förmedlar mellan underliggande tankemönster och en artikulerad framställning” (Janson 1998, s. 184). Janson fortsätter att beskriva den drivande föreställningen som något som fungerar som drivkraft och undersökningsmetod för att testa olika lösningar på gestaltningsuppgiften. Denna beskrivning stämmer överens med det vi idag kallar koncept. Han nämner ett exempel på ett koncept som används inom stadsbyggnad: *tätt och lågt*. Detta koncept säger ingenting om formspråk eller estetik men begränsar ändå möjligheterna för utformningen och fungerar som en vägledare i arbetet (Janson 1998, s. 184). Ett koncept är i sig inte språkligt anser Janson, det blir ofta

en metafor eller klyscha när man försöker beskriva det i ord. Han menar att konceptet snarare är kopplat till ett synsätt än till ord, bild eller begrepp. Han påstår också att konceptet inte är något som arkitekten aktivt väljer, utan att det infinner sig spontant under gestaltungsprocessen och att konceptet således är starkt förankrat i projektet. Därmed menar Janson att även om olika projekt bär samma konceptbeskrivning i form av en metafor eller klyscha, kan ändå formspråken te sig helt olika (Janson 1998, s. 185).

Seamus Filor (1991, s. 8), landskapsarkitekt och lektor vid University of Edingburgh, anser att gestaltungsprocessen är cyklisk och att arkitekten hela tiden hoppar fram och tillbaka mellan processens olika delmoment. Han pekar på svårigheten att hitta ingången till denna process och anser att ett vanligt sätt att angripa problemet är att bilda sig en första *konceptualisering* av en gestaltungs-lösning. Detta koncept kan sedan ses som en optimal lösning mot vilken olika begränsningar och möjligheter kan testas (Filor 1991, s. 8). Filor beskriver detta första koncept som en inkörsport för det fortsatta arbetet. Han menar att eftersom det första konceptet är helt oprövat kommer det under projektets gång att justeras eller till och med bytas ut helt och hållet. Filor reflekterar även kring Christopher Alexander, professor i arkitektur vid University of California, och dennes uppfattning att alla projekt måste börja som en vision i arkitektens huvud. Alexander anser att denna vision måste vara så pass stark att den går att förmedla till andra människor och att även de ska uppleva den som en vision (Filor 1991, s. 8).

Filor (1991, s. 10) ger ett exempel på hur ett formspråk kan födas fram i *The Water Gardens*, ritad av den brittiske landskapsarkitekten Geoffrey Jellicoe. Jellicoe hittade, enligt Filor, sitt koncept för parken i två tavlor av konstnären Paul Klee; *Highways and Byways* och *The Vessels of Aphrodite*. Filor framhåller att det i Jellicoes undermedvetna skedde en tolkning av tavlorna vilket födde idén att parken skulle utformas som en stor orm. Då parker med sitt växtmaterial förändras mycket över tid kan det finnas risk att det ursprungliga konceptet i och med detta förloras (Filor 1991, s. 11). Enligt Filor tyckte dock Jellicoe att ursprungs-konceptet för *The Water Gardens* fortfarande var starkt då han återbesökte parken 25 år efter att den anlades. Han såg det som att de mindre förändringar som skett i parken var resultat av att ormen åldrades och ömsade skinn samt att nya öar och skulpturer var flugor på dess kropp (Filor 1991, s. 11). Filor återger även Jellicoes syn på koncept: eftersom landskapsarkitektens verk är starkt påverkade av tidens tand, i form av bland annat mänsklig påverkan och växtlighetens dynamik, fungerar det underliggande konceptet som parkens egen räddning. Genom att *The Water Gardens* efterliknar ett djurs perfekta kropp hävdar Jellicoe, enligt Filor, att grava förändringar motverkas. Filor berättar att Jellicoe ser det som att lika ogärna som människor vill skada ett vackert djur vill de göra åverkan på parken, även om de inte aktivt förstår varför (Filor 1991, s.11).

Problematik i gestaltungsprocessen

Janson (1998, s. 175) berättar om forskaren Donald Schön som anser att varje utformningsuppgift är unik och att det inte går att lösa dem med hjälp av förutbestämda regler och teorier.

Ett sätt att tackla gestaltungsproblematik är att använda symbolism för att förmedla sitt budskap och visa den underliggande meningen med gestaltningen (Lawson 1980, s. 143). Symbolism innefattar dock problem i form av att det finns en variation i hur människor tolkar symboler (Lawson 1980, s. 143).

Enligt Filor (1991, s. 153) berättar många med gestaltande yrken att platsen man ritar för är den yttre faktor som påverkar gestaltningen allra mest. Han beskriver det som att varje plats har en egen *personlighet* eller *genius loci* (identitet, själ) som arkitekten behöver fånga och förvalta. I dagens arkitektbransch utgör tiden en begränsande faktor vilket resulterar i att platsbesök kan bli förhastade och ske under otypiska förhållanden (Filor 1991, s. 153).

Anna Petrus park

2014 invigdes Anna Petrus park i den nya stadsdelen Kungsängen i ett före detta industriområde i Uppsala (Karavan 2014). Karavan landskapsarkitekter AB, som gestaltat parken, beskriver den som: "en ny utmanande kvarterspark med aktivitet och lek inspirerad av områdets historia" (Karavan 2014, s.1). Uppsala kommun bestämde att parken skulle heta Anna Petrus park. Anna Petrus var grafisk formgivare och industridesigner i början av 1900-talet. Landskapsarkitekterna på Karavan låter alltså formspråket i parken präglas av att parktomten är gammal industrimark och döpt efter Anna Petrus.

Syfte

Syftet med det här arbetet är att undersöka hur de visioner en landskapsarkitekt har i ett projekt upplevs av brukarna på den färdiga platsen. Uppsatsen fokuserar på parker. Undersökningen sker genom att studera Anna Petrus park i Uppsala och tala med dess besökare samt landskapsarkitekten som gestaltat parken.

Frågeställning

Uppsatsen ska svara på följande frågeställning: *Hur upplevs Anna Petrus park av brukarna och hur tänkte den gestaltande landskapsarkitekten att den skulle upplevas?*

För att underlätta besvarandet av frågeställningen tar vi hjälp av följande stödfrågor:

- » Hur upplever vi som landskapsarkitektstudenter Anna Petrus park?
- » Hur upplever brukarna Anna Petrus park?
- » Hur tänkte den gestaltande landskapsarkitekten att Anna Petrus park skulle upplevas av brukarna?

Avgränsningar

Undersökningen avgränsades geografiskt och tematiskt.

Geografiska avgränsningar

Undersökningen begränsas till endast en park för att ha möjlighet till en djupare analys. Vi valde plats för vår undersökning utifrån fyra punkter, nämligen att parken skulle:

- » Vara nyanlagd, max fem år gammal, för att enkelt kunna få kontakt med landskapsarkitekten som gestaltade den.
- » Ha ett sammanhängande rum för att få en överblick över hela platsen.
- » Ha en tydlig estetik med ett sammanhängande formspråk.
- » Vara placerad i Uppsala för att vi skulle ha möjlighet att besöka platsen upprepade gånger.

Anna Petrus park stämmer in på samtliga av dessa punkter. Parkens placering i Uppsala illustreras i *Figur 2* och undersökningens geografiska avgränsningar illustreras i *Figur 3*.

Figur 2. Översiktskarta som visar Anna Petrus parks placering i Uppsala. © Lantmäteriet, i2014/764. Tillägg av författarna.

Figur 3. Undersökningen begränsades till området innanför de röda strecken, gränsen går således där bilvägen övergår i trottoar. © Lantmäteriet, i2014/764. Tillägg av författarna.

Tematiska avgränsningar

Vi valde att fokusera på upplevelsen av parken. I denna undersökning innebär *upplevelse* de visuella intryck och den känsla eller de associationer parken ger människor. Vi fokuserar exempelvis inte på hur människor använder parken, hur ofta de vistas där eller varför de vistas där.

Metod

Undersökningen bestod av fyra delar och tre metoder. De tre metoderna vi använde var inventering, intervju och analys.

Inventering

Första delen av undersökningen bestod av att vi, med tre års erfarenhet av landskapsarkitektstudier, inventerade Anna Petrus park. Inventeringen gjordes individuellt, det vill säga utan att vi diskuterade med varandra. Vi fokuserade på personlig upplevelse, formspråk, färg, materialval och växtval. Vi beskrev vad vi trodde att landskapsarkitekten som gestaltat parken velat förmedla för associationer och karaktärer.

Intervju med brukarna

Andra delen behandlade brukarnas upplevelser av parken. Rikard Küller (2005, s. 26) är docent i miljöpsykologi och har skrivit ett kapitel i boken *Svensk miljöpsykologi*. Küller förklarar att i modern miljöpsykologi hämtas arbetsmetoder till stor del från psykologin men också från andra vetenskapsgrenar. Vidare hävdar han att eftersom miljöpsykologin innefattar studier av både miljö och människa krävs det att tre olika klasser av metoder separeras. Dessa tre klasser av metoder beskriver Küller som ett uppvisande av miljön för individen, en saklig redogörelse av miljön, samt en notering av hur individen upplever miljön och betar sig i den. Vi tog hjälp av Küllers tre metoder under vårt arbete. Däremot avstod vi från att göra en saklig redogörelse då vi anser att det räcker som underlag att brukarna befinner sig i parken vid intervjutillfället.

För att förstå hur brukarna upplever parken ställde vi frågan: *Vad får du för intryck av den här parken?* För att kunna jämföra svaren på ett bra sätt och för att så många brukare som möjligt skulle ta sig tid att svara valde vi att ställa endast denna fråga. Genom svaren kunde vi, enligt Küllers metod, notera hur individer upplever miljön och i viss mån även hur de betar sig i den.

Under intervjutillfällena ställde vi oss i parken eller på den anslutande trottoaren, med penna och papper på ett skrivunderlägg. När vi såg människor, vare sig de var ensamma eller i sällskap, gick vi beslutsamt fram till dem och sa: *Hej, vi kommer från SLU och håller på med en undersökning, skulle du vilja svara på vad du får för intryck av den här parken?* Vi närmade oss alla, förutom barn som vi bedömde som yngre än sju år, och fick svar från alla utom de som inte ville eller hade tid att delta. I vissa fall fick vi omformulera intervjufrågan för att personen skulle förstå oss; då frågade vi *Hur uppfattar du den här parken?* Ibland bad vi personen att utveckla sitt resonemang med fokus på visuella intryck eller att specificera ett visst ord som var alltför vagt för vår undersökning. Till exempel

om någon svarade *trevlig* eller *mysig* bad vi dem förklara varför de upplever parken på det viset.

Vi utförde intervjuerna i parken en timme åt gången, den 18, 19 och 20 april 2016. Vi valde olika tider på dygnet för att få kontakt med olika målgrupper. Klockan 15.00–16.00 var en tid då vi mestadels fick kontakt med barnföräldrar som antingen kom från att ha hämtat barn på förskolan eller var föräldralediga. Klockan 08.30–09.30 fick vi kontakt med människor som var på väg till jobbet eller ute på hundpromenad. Klockan 17.10–18.10 mötte vi folk som hade slutat jobbet eller skolan och som tränade eller lekte i parken på kvällstid.

Intervju med ansvarig landskapsarkitekt

Tredje delen av undersökningen bestod av en intervju med ansvarig landskapsarkitekt, Kristina Ehrstedt på Karavan landskapsarkitekter AB, för att få en djupare förståelse för deras visioner för parken. Intervjun med Ehrstedt genomfördes på semistrukturerat vis då vi blandade öppna frågor som ger fria associationer och mer specifika frågor om detaljer som vi behövde få veta mer om.¹ Första frågan löd: *Kan du berätta om projektet kring Anna Petrus park?* Vi mailade de mer specifika frågorna som vi tänkte ställa till Ehrstedt i förväg för att hon skulle kunna förbereda sig och för att vi därmed skulle få ut så mycket som möjligt av intervjun. Frågorna skickades den 22 april 2016 och löd som följer:

- » Hur löd ert uppdrag från beställaren?
- » Hade ni ett tydligt koncept eller bärande motto som ni arbetade efter? Vilket var det?
- » Om ni hade ett tydligt koncept, är det konceptet som ligger till grund för gestaltningen?
- » Hur ville ni att upplevelsen skulle vara på platsen?

Analys

Fjärde och sista delen bestod av att resultatet av undersökningen analyserades. Brukarnas kommentarer sammanställdes i en tabell och jämfördes med såväl vår egen som den gestaltande landskapsarkitektens vision.

Resultat

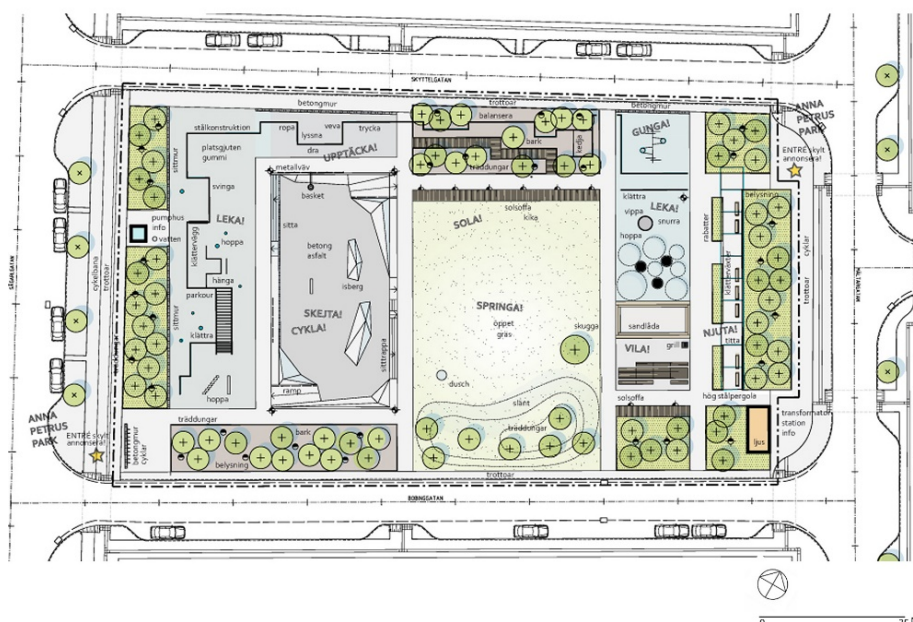
Nedan följer resultatet som är uppdelat i fem delar. I första delen beskrivs parkens läge och innehåll, i andra delen presenteras hur vi med utbildning inom landskapsarkitektur upplever parken. I tredje delen presenteras brukarnas upplevelse och i den fjärde delen landskapsarkitektens motivering till gestaltningen. I den femte delen jämförs de olika gruppernas kommentarer.

Kommentarerna har delats upp i fem underrubriker: positiva kommentarer, negativa kommentarer, objektiva kommentarer, kommentarer om användning samt kommentarer om utrustningen. Detta för att underlätta läsningen av tabellerna.

¹ Madeleine Granvik, forskare vid NJ-fakulteten vid Sveriges lantbruksuniversitet, föreläsning – *Enkät och intervju*, den 7 april 2016.

Beskrivning av parken

Anna Petrus park ligger i Kungsängen i Uppsala. Detta är en stadsdel i stor förändring och runt Anna Petrus park byggs nya bostadshus åt syd, öst och norr. I anslutning till parken ligger förskolan Åriket. Parkens gestaltning visas i *Figur 4*.

Figur 4. Illustrationsplan som visar gestaltningen av Anna Petrus park. Illustration: Karavan Landskapsarkitekter AB. Med vänligt publiceringstillstånd 2016.

I Anna Petrus park finns en aktivitetsdel med en parkourställning, se *Figur 5*. Parkour är en träningsform där utövaren tar sig an olika hinder i sin omgivning med kroppen som enda hjälpmedel, till exempel genom att hoppa och klättra på olika element. Parken inhyser även en nedsänkt yta för skateboard, se *Figur 6*, en öppen grönyta med en gräskulle samt en lekdel med bland annat sandlåda, lekstuga, gungor, studsmattor och små kullar formade i gummiasfalt, se *Figur 7*. I anslutning till lekdelen finns en stor pergola med bänkar, ett soldäck och en grillplats med långbord. Mot parkens nordvästra kant finns en liten skogsdel med björkar, tallar och videbuskar. Här finns även en tillgänglig, upphöjd träspång över barkunderlag.

Figur 5. Bilden visar parkourställningen som är gjord av ljusblå metallrör och som utgör ett karaktäristiskt inslag i Anna Petrus park. Foto: Ella Fröling, 30 maj 2016.

Figur 6. Nedsänkt skateboardyta med betonghinder. Foto: Göran Ekeberg, 20 september 2014. Med vänligt publiceringstillstånd 2016.

Figur 7. Lekplats med en lekstuga, sandlåda, kullar av gummi-asfalt, studs mattor, en snurrplatta och gungor längst bort. I förgrunden syns ett soldäck. Foto: Anna Öhnfeldt, 30 maj 2016.

Växtmaterialet i parken består till stor del av traditionella arter så som björk, tall, syren och hägg. Det finns även magnolior och videbuskar. De hårdgjorda markytorna består av asfalt, gummi-asfalt, betongplattor och stenmjöl. Parken går i kalla nyanser med mycket grått, ljusgrönt och ljusblått.

Landskapsarkitektstudenternas upplevelse

I detta stycke redovisas vad vi som landskapsarkitektstudenter fick för upplevelse av parken då vi besökte den. Först redovisas kommentarerna i fem tabeller och sedan i brödtext och bilder.

Tabell 1. Våra positiva kommentarer om parken.

<i>Positiva kommentarer</i>
<i>Överblickbar</i>
<i>Tydlig</i>
<i>Lättläst</i>
<i>Enhetlig färgskala</i>

Tabell 2. Våra negativa kommentarer om parken.

<i>Negativa kommentarer</i>
<i>Kal</i>
<i>Karg</i>
<i>Hård</i>
<i>Exponerad</i>

Tabell 3. Våra objektiva kommentarer om parken.

<i>Objektiva kommentarer</i>
<i>Industriell</i>
<i>Artificiell</i>
<i>Öppen</i>
<i>Modern</i>
<i>Fyrkantig</i>
<i>Rak</i>
<i>Exotisk skogsdel</i>

Tabell 4. Våra kommentarer om användning av parken.

<i>Kommentarer om användning</i>
<i>Programmerad</i>
<i>Ej anpassad för folk som inte vill sporta</i>

Tabell 5. Våra kommentarer kring utrustningen i parken.

<i>Kommentarer om utrustning</i>
<i>Redskap med oklar användning</i>
<i>Lekstugans utformning passar inte med övrigt formspråk</i>
<i>Storskalig pergola</i>
<i>Traditionellt växtmaterial</i>

Parkourställningen med dess metallrör, alla hårdgjorda ytor samt den gråa färgskalan ger ett *industriellt* intryck. Den stora andelen konstgjorda material, så som gummiasfalt, avsaknad av växter och färgsättningen i parken gör även att parken upplevdes *artificiell*. I och med att det inte finns mycket växter och redskap i parken upplevde vi den som *öppen* och *överblickbar*. Formspråket, materialvalen och arkitekturen överlag ger en *modern* känsla. Att parken är ganska färglös, har mycket hårdgjorda ytor samt lider brist på redskap och grönska gör

att vi upplevde den som *kal* och *karg*. Vi tyckte att parken var *hård* eftersom största delen av markytan består av hårdgjorda material. Parkens form med dess raka linjer och geometriska formspråk gör att den upplevdes som *fyrkantig*, *tydlig*, *rak* och *lättläst*. Parken kändes *programmerad* i och med att alla ytor är välplanerade och att det finns en tydlig tanke för hur de ska användas. Det finns inte några ytor som är lämnade åt slumpen. Parken har färger som går i grått, ljusblått och ljusgrönt vilket ger en *enhetlig färgskala*.

Vi hade svårt att förstå tanken bakom vissa av redskapen, till exempel de ljusblå rören och några klot som ser ut som en stor räknetafla, se *Figur 8*. Efter en tid i parken förstod vi dock att rören är för att utöva parkour.

*Figur 8. Vi såg inte poängen med dessa redskap första gången vi besökte parken.
Foto: Anna Öhnfeldt, 30 maj 2016.*

Utformningen av lekstugan som står i sandlådan hänger inte ihop med parkens övriga formspråk, se *Figur 7*. Lekstugan i trä avviker från gestaltningen och följer inte det moderna och industriella formspråket utan ger ett mer jordnära och pittoreskt intryck. Pergolan har stor skala och högt i tak vilket gör att den kändes som något som skulle höra hemma på en tågstation, se *Figur 9*. Den, likt lekstugan, följer inte riktigt den röda tråden i gestaltningen.

*Figur 9. Pergolan upplevde vi som storskalig och som att den inte passar in i parkens helhet.
Foto: Ella Fröling, 30 maj 2016.*

Vi upplevde den nordvästra skogsdelen som *exotisk* eftersom tallarna var av en art som påminner om palmer och för att träspången med täckbarken på marken ger oss associationer till en främmande naturtyp som vi inte känner igen, se *Figur 10*.

Figur 10. Skogsdelen som vi upplevde som exotisk. Marken består av täckbark, försedd med en träspång och parkens återkommande ljusblå rör. Foto: Anna Öhnfeldt, 30 maj 2016.

Vi kände att vi inte hade någon plats att vara på i parken, eftersom vi inte ägnar oss åt parkour eller skate och inte har barn. Utöver dessa aktiviteter fanns inte så mycket yta kvar i parken att ta i anspråk. Den öppna grönytan i mitten upplevdes *exponerad* och inte självklar att slå sig ner på. Gräsytan är under denna tid på året även ganska fuktig och ser sliten ut, vilket gjorde att vi inte valde att sätta oss där. Trädäcket som ligger i anslutning till leken, upplevde vi också som *exponerat* och vi hade önskat skydd i ryggen.

Brukarnas upplevelse

I det här avsnittet redogör vi för brukarnas kommentarer. Först redovisas deras kommentarer i fem tabeller och sedan i brödtext.

Vi fick kontakt med 49 brukare. Av de tre intervjutillfällena var det under tiden 17.10–18.10 som det rörde sig flest människor i parken. Majoriteten av intervjupersonerna var föräldrar till småbarn som går på förskolan Åriket. Vid alla intervjutillfällen var det växlande molnighet och temperatur kring 10°C. Under tiden 15.00–16.00 kom enstaka, kortare regnskurar. Under tiden 08.30–09.30 var det relativt blåstigt.

Tabell 6. Brukarnas positiva visuella intryck av parken.

<i>Positiva visuella intryck</i>	<i>Antal svar</i>
<i>Fin</i>	7
<i>Rolig</i>	7
<i>Öppen</i>	5
<i>Variationsrik</i>	4
<i>Trevlig</i>	4
<i>Påhittig</i>	2
<i>Ordnad</i>	2
<i>Ljus</i>	2
<i>Fräsch</i>	2
<i>Ren</i>	1
<i>Välskött</i>	1
<i>Spännande</i>	1
<i>Matchar bebyggelsen runt om</i>	1
<i>Genomarbetad</i>	1
<i>Inkluderande</i>	1
<i>Flexibel</i>	1
<i>Unik</i>	1
<i>Strukturerad</i>	1

Tabell 7. Brukarnas negativa visuella intryck av parken.

<i>Negativa visuella intryck</i>	<i>Antal svar</i>
<i>Färglös</i>	8
<i>Betongig</i>	5
<i>Tråkig</i>	5
<i>Steril</i>	3
<i>Inte fridfull</i>	3
<i>Kal</i>	2
<i>Stel</i>	2
<i>Farlig</i>	2
<i>Ofärdig</i>	1
<i>Oinspirerande</i>	1
<i>Död</i>	1
<i>Torr</i>	1
<i>Inte jätteimponerande</i>	1
<i>Kall</i>	1
<i>Ful</i>	1

Tabell 8. Brukarnas intryck av parken som kan tolkas både positivt och negativt.

Objektiva intryck	Antal svar
<i>Hård</i>	5
<i>Modern</i>	4
<i>Utomlandskänsla</i>	2
<i>Stor</i>	2
<i>Metallisk</i>	2
<i>Blå</i>	2
<i>Otypisk park</i>	1
<i>Konstgjord</i>	1
<i>Industriell</i>	1

Tabell 9. Brukarnas kommentarer om användning av parken.

Kommentarer om användning	Antal svar
<i>Anpassad för barn och vuxna i alla åldrar</i>	19
<i>Anpassad för aktivitet</i>	12
<i>Ändamålsenlig</i>	4
<i>Ej anpassad för folk som inte vill sporta</i>	2
<i>Lekbar</i>	1
<i>Ej anpassad för de minsta barnen</i>	1
<i>Drar folk</i>	1
<i>Mötesplats</i>	1

Tabell 10. Brukarnas kommentarer om utrustning i parken.

Kommentarer om utrustning	Antal svar
<i>Brist på grönska</i>	10
<i>Dålig färg på rören</i>	1
<i>Bra markunderlag</i>	1
<i>Fina växter</i>	1
<i>Fåniga leksaker</i>	1
<i>Konstiga leksaker</i>	1
<i>Dålig tjocklek på rören</i>	1

Sju brukare tycker att parken är *rolig*. Det är oftast kopplat till lekredskapen och sportaktiviteterna. *Variationsrik* är ett ord som återkommer fyra gånger under intervjuerna, antagligen hör detta ihop med att brukarna tycker att parken är *anpassad för både barn och vuxna*. En brukare anser att det är en *unik* park och ytterligare två att den är *påhittig*, på grund av att den är något nytt som de inte tidigare sett. Åtta brukare kallar parken *färglös*. Ytterligare fem kallar den *betongig* vilket antyder att även de upplever den färglös. Detta kan antas hänga ihop med att fem brukare upplever parken som *tråkig*. Att parken *inte* upplevs som *fridfull* är antagligen på grund av det byggs runt om. Att det är mycket aktivitet i själva parken och att parken i sig är väldigt öppen kan nog också bidra till att parken inte upplevs som fridfull. Fem personer tycker att parken upplevs *hård* på grund av att en stor del av parken utgörs av hårdgjorda ytor och flera inslag av hårda material. Fyra brukare anser att den är *ändamålsenlig*, antagligen för att det finns specifik utrustning för olika aktiviteter. Tio personer säger att det är *brist på grönska* i parken. Dock tillägger många att anledningen till detta kan vara årstiden.

Några som blev intervjuade som själva höll på med parkour menar dock att färgen på rören är missanpassad eftersom rören smälter ihop med himlen och är svåra att se under ett hopp. En brukare nämner också att rören är för tjocka för att greppa.

Landskapsarkitektens gestaltning

I detta stycke redovisas landskapsarkitekt Kristina Ehrstedts kommentarer om den egna gestaltningen av Anna Petrus park och hur den är tänkt att upplevas. Först redovisas kommentarerna i fyra tabeller och sedan i brödtext.

Tabell 11. Ehrstedts positiva kommentarer om parken.

Positiva kommentarer
<i>Inspirerande</i>
<i>Upptäckarlust</i>
<i>Ej standardmässig</i>
<i>Sammanhållande färgsättning</i>
<i>Inbjudande</i>

Tabell 12. Ehrstedts kommentarer som kan tolkas neutralt.

Neutrale kommentarer
<i>Industriell</i>
<i>Kontrasterande</i>
<i>Utmanande</i>
<i>Experimentell</i>
<i>Tuff</i>
<i>Tålig</i>
<i>Rejäl</i>
<i>Modern</i>
<i>Flexibel</i>

Tabell 13. Ehrstedts kommentarer om användning av parken.

Kommentarer om användning
<i>Anpassad för barn och vuxna i alla åldrar</i>

Tabell 14. Ehrstedts kommentarer kring utrustningen i parken.

Kommentarer om utrustning
<i>Kalla kulörer</i>
<i>Lättskött</i>
<i>Storskalig pergola</i>

Kristina Ehrstedt berättar att i början av ett projekt brukar alla anställda på Karavan samlas i grupp och rita tidskisser. Detta för att komma på en bärande idé eller ett formspråk som sedan ett par av dem arbetar vidare efter. I projektet med Anna Petrus park gjorde de tidskisser, men konceptet som de arbetade efter kom från platsbesök. Eftersom parken ligger på mark som förr användes för industri ville de ta fasta på platsens historia och valde *Industriparken* som bärande idé.

En bidragande faktor till valet av koncept var att Uppsala kommun hade bestämt att parken skulle heta Anna Petrus park. Ehrstedt och hennes kollegor lät Petrus arbete med grafisk formgivning och industridesign prägla parken genom ett industriellt formspråk. De använde även grafisk betong som också har en anknytning till Anna Petrus, se *Figur 11*. Kommunen hade som önskemål att parken skulle innehålla ytor för skateboard och parkour och att den skulle vara lättskött. Utöver detta hade landskapsarkitekterna fria händer att formge platsen. Ehrstedt beskriver olika adjektiv som de vill förmedla i parken, se *Tabell 11-14*.

Figur 11. Mur med cirkelmönster av grafisk betong. Foto: Anna Öhnfeldt, 30 maj 2016.

Deras främsta inspiration eller koncept är att parken upplevs *industriell* och att den är *anpassad för många olika åldrar*. Ehrstedt säger att det finns något för små barn, större barn, vuxna och pensionärer. Trädäcken och grillplatsen kan locka dem som vill umgås och sola eller plugga. Pergolan är avsedd för dem som vill sitta och ta det lugnt i halvskugga.

Parken är *inspirerande* och barn ska kunna leka och titta på vad äldre barn gör i andra delar av parken. Parken upplevs *kontrasterande*, aktiva delar mot lugnare delar och öppna ytor mot mer lummiga planteringar. Ehrstedt trycker mycket på att det finns gott om *utmanande* och *experimentell* lek och att parken väcker *upptäckarlusta*.

I och med att parken har den industriella prägel med mycket inslag av aktivitet vill hon även att den ska vara *tuff*, *tålig* och *rejäl*. När vi frågar Ehrstedt vad hon vill att besökarna ska få för upplevelse av parken svarar hon: "Jag hoppas att de kan se det som en modern stadsdelspark där det finns något för alla."

På Karavan åker de ofta på studiebesök för att hämta inspiration och få en gemensam referensram på kontoret. I fallet Anna Petrus park satte de ihop ett kollage med inspirationsbilder, delvis från sådana resor. Skateboardytan är till exempel starkt inspirerad av en liknande yta i Köpenhamn som också är nedsänkt med hinder som isberg. De anstränger sig dock för att inte bara kopiera rakt av

utan att hitta något nytt och unikt, berättar Ehrstedt. Hon säger att Anna Petrus park ska vara en *modern* park där de använder olika sätt att *frånga att den blir alltför standardmässig*, till exempel genom att göra betongmurar med mönster av grafisk betong.

Färgskalan på parken beskriver Ehrstedt som en *sammanhållande färgsättning* med *kalla kulörer*. Den ljusblå nyansen på parkourställningens rör kom de fram till genom att testa att sprayfärga rör i olika nyanser och gå ut och känna efter hur det upplevs utomhus. De tog fasta på vissa andra material som de visste skulle finnas i parken, som varmförzinkat stål och betong, och anpassade rörens färg till dessa. På så vis landade de i den slutliga ljusblå nyansen.

Ehrstedt förklarade att Anna Petrus park ska upplevas som *inbjudande* eftersom det är gator på alla håll runt parken. De anser att det är viktigt att den tar sin plats och annonseras i gaturummet.

För att kombinera funktioner för olika åldrar berättar Ehrstedt att de gjorde *flexibla* redskap och ytor. Det är främst parkourställningen och lekdelen som de tänkt på att göra flexibla. Detta för att olika många personer åt gången, både barn och vuxna, ska vilja vistas där. Kommunens krav på att parken ska vara lättskött är något som präglat parkens utformning, till exempel med avseende på växtmaterialet.

Under projektets gång var det vissa detaljer i utformningen som ändrades. Främst på grund av tidsbrist men även på grund av ekonomi och att beställaren på kommunen byttes ut och att vissa saker därför inte följdes upp lika väl. Ehrstedt nämner till exempel att det från början var tänkt att de ljusblå rören skulle följa med mer i hela parken och bilda gungställning och stomme i pergolan. Pergolan fick i stället en *storskalig* och *reslig* karaktär som Ehrstedt tycker passar bra in med resten av gestaltningen. I gungställningen var det svårt att få med rören eftersom det finns mycket regler kring lekutrustning. De hade även planerat att sätta fast vridbara rattar och vevar på rören för att förstärka den industriella upplevelsen. Det finns två teknikhus i parken, ett för vatten och ett för el. Ehrstedt hade planerat att lyfta fram de tekniska funktionerna i husen eftersom det skulle passa in i en industriell park. De hade till exempel tänkt att glasa upp eller göra titthål in till husen. Men även detta föll bort på grund av tidsbrist.

I projektet tog Karavan hjälp av Uppsalas parkourefförening för att utforma parkourställningen så att den kunde fungera både för nybörjare och mer erfarna parkourutövare. De tog även hjälp av skatearen Günes Özdoğan för att utforma skatedelen så att den skulle bli tillräckligt utmanande för fler än nybörjare. Däremot hade de inte någon dialog med de framtida brukarna.

Jämförelse mellan de olika grupperna

Då vår undersökning behandlar hur väl upplevelsen av parken stämmer överens mellan oss, brukarna och landskapsarkitekten bakom gestaltningen följer här ett avsnitt som jämför de tre gruppernas kommentarer. Först redovisas en tabell och ett stycke som sammanställer och diskuterar de ord som två eller fler av de tre grupperna nämnde. Sedan kommer ett stycke om ord som vi och brukarna nämnde men inte Ehrstedt. Slutligen följer ett stycke där de ord som endast Ehrstedt nämnde diskuteras.

Ord som två eller tre grupper nämnde

Tabell 15. Kommentarer som stämmer överens mellan oss, brukarna och/eller Ehrstedt.

<i>Kommentar</i>	<i>Landskaps-arkitekt-studenterna</i>	<i>Brukarna</i>	<i>Landskaps-arkitekten</i>
<i>Industriell</i>	X	X	X
<i>Modern</i>	X	X	X
<i>Artificiell/konstgjord</i>	X	X	
<i>Öppen</i>	X	X	
<i>Hård</i>	X	X	
<i>Förstår ej redskapen</i>	X	X	
<i>Exotisk skogsdel/utomlandskänsla</i>	X	X	
<i>Kal</i>	X	X	
<i>Ej anpassad för folk som inte vill sporta</i>	X	X	
<i>Storskalig och reslig pergola</i>	X		X
<i>Enhetlig/sammanhållande färgsättning</i>	X		X
<i>Ej standardmässig/påhittig/unik</i>		X	X
<i>Anpassad för barn och vuxna i alla åldrar</i>		X	X
<i>Inbjudande/inkluderande</i>		X	X
<i>Flexibel</i>		X	X

Då vi jämför våra egna kommentarer med brukarnas respektive Ehrstedts kommentarer finner vi att endast två ord återkommer hos alla tre grupper: *industriell* och *modern*. Utöver dessa finns sju ord som är gemensamma för oss och brukarna, fyra ord som är gemensamma för brukarna och Ehrstedt samt två ord som är gemensamma för oss och Ehrstedt, se *Tabell 15*.

Endast en brukare beskriver parken som *industriell*. Däremot är det ytterligare två som beskriver den som *metallisk* vilket eventuellt kan ses som en del av en industriell plats. Fyra brukare säger att parken är *modern*. Anledningen till att alla är överens om ordet *modern* kan vara för att parken är en plats med en tydlig gestaltning som är nytänkande. Några av brukarna nämner att de tycker att parken är *påhittig* och *unik* vilket kan höra ihop med känslan av en modern park.

Att parken är *anpassad till många åldrar* är något som Ehrstedt och brukarna har gemensamt, men den uppfattningen delas inte av oss. Samtidigt säger även en del av brukarna att parken inte är anpassad till de som inte vill utöva skate eller parkour. Då vi besöker parken finner vi ingen självklar plats för oss och vi ser inte heller var människor som inte utövar sport ska vara.

Eftersom en av Ehrstedts viktigaste aspekter vid gestaltandet är att Anna Petrus park ska anpassas för alla åldrar kan man tycka att det är en miss att både vi och några av brukarna undrar var deras målgrupp ska vistas i parken. Däremot handlar det mer om vad för aktivitet man vill ägna sig åt än hur gammal man är.

Anna Petrus park är uttalat en park med fokus på aktivitet. Är man en person som inte har något behov av att vara aktiv och hellre vill sitta och ta det lugnt finns inte många ytor för detta i parken. Om man hade velat ha platser för både stillhet och aktivitet hade kanske parken behövt vara större men det ligger i kommunens händer, inte Ehrstedts.

Vi anser att parken har en enhetlig färgskala och Ehrstedt anser att parken har en sammanhållande färgsättning. Angående färgvalen säger åtta brukare att parken är färglös vilket kan anses stämma in på sammanhållande färgsättning, dock med en negativ klang. Eftersom Ehrstedts beskrivning är positiv och brukarnas beskrivning är negativ anser vi inte att de överensstämmer.

Ord som inte Ehrstedt nämnde

Parken upplevs som *hård* av oss och av brukarna men inte av Ehrstedt. Däremot nämner Ehrstedt att karaktären ska vara *tuff*, *rejäl* och *tålig* vilket kan tänkas vara synonymt med *hård*. Parken inger en *utomlandskänsla* hos oss och brukarna men inte hos Ehrstedt. Det kan vara ett tecken på att Ehrstedt hämtar mycket av sin inspiration utomlands. Därmed ser hon inte sin egen park som exotisk eller med en utomlandskänsla, utan mer som en förlängd arm från sina inspirationsresor.

Parken upplevs *öppen* av brukarna och oss men det är inget som Ehrstedt nämner. Detta kan bero på en miss i gestaltningen, att Ehrstedt hade tänkt att träden som idag står i parken skulle ge tillräckligt med känsla av slutenhet. Eller så tänker hon att träden kommer att ge tillräcklig rumslighet när de vuxit sig stora.

Både vi och brukarna anser att parken är *kal*. Detta är inget som Ehrstedt nämner. Kal tolkar vi som ett negativt uttryck och antagligen skulle Ehrstedt inte uttrycka sig på det sättet om sitt verk. Att vi och brukarna upplever parken som kal kan också ha med årstidens brist på grönska att göra.

Vi upplever det som att vi inte förstår vad vissa av redskapen har för funktion; brukarna uttrycker det som att redskapen är konstiga eller fåniga. Eventuellt kan det vara så att man behöver vistas på platsen en längre tid för att förstå vad de olika elementen används till. Eller så är det en tanke av Ehrstedt att allt inte ska vara givet från första stund för att väcka upptäckarlusta och att redskapen på så sätt är flexibla och går att använda på flera olika sätt.

Både vi och brukarna upplever parken som *artificiell* eller *konstgjord*. Dessa uttryck är inget som Ehrstedt uttalar vilket kan vara en bieffekt av dels det industriella temat, dels att parken ska vara tuff, rejäl och tålig och därför har många hårdgjorda ytor.

Det är god överblick i hela parken men den saknar variation i rumslighet och platser för att sitta i fred. Vi och två av brukarna ser inte var man ska vistas om man inte vill sporta och inte har barn. Eftersom så stor del av parken fylls av aktiviteter som skateboard, parkour och lek blir det inte många platser över för den som vill sitta i lugn och ro. Pergolan, trädäcken och grillplatsen kan vara tänkta för denna typ av aktivitet, men de är alla placerade i direkt anslutning till lekdelen vilket gör att det känns som att de är till för föräldrar som vaktar sina barn.

Ord som Ehrstedt nämnde men ingen annan

Att parken skulle upplevas *tuff*, *rejäl* och *tålig* enligt Ehrstedt speglas inte i vår och brukarnas uppfattning. *Kontrasterande* är ett ord som Ehrstedt använder för parken; detta återkommer inte hos oss eller brukarna men man kan gissa att *variationsrik*, som några av brukarna säger, är ett liknande omdöme. Varken vi eller brukarna uppfattar Anna Petrus park som *lättskött*. Att brukarna kallar parken

ren, fräsch och *välskött* kan däremot vara indikationer på att Ehrstedt har lyckats göra en lättskött park.

Ehrstedt trycker mycket på att parken ska vara *utmanande* och *experimentell*, speciellt med avseende på barnens lek och att parken ska väcka *upptäckarlust*. Dessa ord använder varken vi eller brukarna. Däremot är det många brukare som talar om att parken är *rolig*, *anpassad för aktivitet*, *välanpassad till barn och deras lek* samt *påhittig*. Man skulle alltså kunna ana att vissa av Ehrstedts tankar går fram på ett mer subtilt sätt.

Ehrstedt säger att parken har *kalla kulörer*; detta nämner ingen annan men två av brukarna beskriver parken som blå, vilket är en kall kulör. En person säger dessutom att parken är *kall*, det är dock oklart om personen syftar på temperatur eller kulör.

Summering

Frågan vi ställde oss i den här uppsatsen var: *Hur upplevs Anna Petrus park av brukarna och hur tänkte landskapsarkitekten som gestaltade parken att den skulle upplevas?*

Resultatet visar att det industriella formspråket var viktigt för Ehrstedt, men även att parken skulle vara anpassad för aktivitet och människor av olika ålder.

Vi som landskapsarkitektstudenter upplevde det industriella formspråket i parken. Däremot uppfattade vi initialt inte att den är anpassad för människor i olika åldrar.

Väldigt få av brukarna ansåg att Anna Petrus park upplevs som industriell, men ett par av dem upplevde den som metallisk. Att parken är anpassad för olika åldrar har däremot knappt hälften av brukarna uppfattat. I övrigt finns från brukarna både positiva, negativa och objektiva kommentarer om parken.

Diskussion

Syftet med det här arbetet var att undersöka hur de visioner en gestaltande landskapsarkitekt har i ett projekt upplevs av brukarna på den färdiga platsen.

Nedan följer en diskussion av resultat och metod.

Konceptet industriparken

Resultatet av undersökningen visar att Anna Petrus parks formmässiga koncept, *industriparken*, visserligen nådde fram till oss och brukarna, men inte på bred front. Enligt Lawson (1980, s. 143) tolkar alla människor symboler på olika sätt. Att det förhåller sig så kan förklara svårigheten att förmedla parkens koncept. För Ehrstedt och hennes kollegor var det uppenbart att exempelvis de ljusblå rören associeras till industri, men tydligen tolkade inte de flesta brukarna rören på samma sätt. Med detta i åtanke är det osäkert hur mycket tydligare konceptet hade blivit om alla ursprungliga idéer, som föll bort på grund av tidsbrist, hade förverkligats.

En annan aspekt som kan ha motverkat att människor upplever parken som industriell är, i enlighet med Bernard och Loidl (2014, s. 17), teorin kring att vi alltid läser in den mest välkända formen i vår omgivning. Majoriteten av besökarna

i parken vistas inte i industrimiljöer på daglig basis, vilket gör att den associationen inte är den mest naturliga.

Konceptet industriparken hade kunnat förtydligas avsevärt om vissa av Ehrstedts idéer inte hade fallit bort i processen. Denna uppsats belyser på ett konkret sätt vikten av att alla inblandade parter strävar efter att behålla konceptets vitala delar ända fram till genomförandet. Att parken är inspirerad av Anna Petrus leverne är också en ledtråd till konceptet. Däremot är det inte alla som vet vem Anna Petrus var, en informationsskylt om henne och hennes liv hade därför varit behjälplig.

Det var genom platsbesök som landskapsarkitekterna på Karavan lyckades hitta sin första konceptualisering, vilket gav dem konceptet industriparken och en ingång till det fortsatta gestaltningsarbetet. Detta stämmer alltså med Filors (1991, s. 153) uppfattning att platsen där gestaltningen ska ske är den faktor som påverkar formspråket mest. Husen runt parktomten var dock inte byggda än då Ehrstedt och hennes kollegor gjorde sina platsbesök i början av projektet, vilket påverkade deras analys av platsen och möjligen även försvårade gestaltningsarbetet.

Parken över tid

Vår undersökning av Anna Petrus park påverkades av att det byggdes nya bostadshus åt syd, öst och norr. Lynch (1960, s. 1) hävdar att allt som människan upplever påverkas av omgivningen. De pågående byggnationerna gjorde att upplevelsen av parken var annorlunda jämfört med hur den kommer att vara när de är helt klara.

Gestaltningen i Anna Petrus park har en historisk anknytning. Förståelsen för den historiska anknytningen upplevs dock inte visuellt, men däremot på ett mentalt plan. För att förstå det historiska i parken krävs en medvetenhet kring tomtens historia som inte är självklar hos besökarna.

Sorte (2005, ss. 236-237) menar att det är viktigt för en god park att människorna utvecklas och åldras tillsammans med parken. Detta tror vi kommer att vara möjligt då Anna Petrus park ligger i Kungsängen som är en ny stadsdel i Uppsala. Däremot är det inte meningen att parken med tidens gång ska förändras på ett negativt sätt. Jellicoes koncept för *The Water Gardens* fungerade som ett skydd för att parken skulle motstå framtida negativ förändring (Filor 1991, s. 11). Anna Petrus park kan ha större risk att bli negativt påverkad med tiden eftersom vi anser att konceptet industriparken inte är lika starkt som det koncept Jellicoe beskriver.

I enlighet med social status i miljöpsykologin uppfattar människor välskötta platser som något positivt (Sorte 2005, s. 234). Det är alltså viktigt att ta hänsyn till beställarens önskemål om att parken ska vara lättskött. Vår uppfattning är att den sociala statusen ligger i att parken är välskött och omhändertagen och att det därmed syns att det lagts resurser på att vårda den. Samtidigt vill vi inte att platser ska kännas lättskötta även om de är det, för då blir det uppenbart att man ändå inte lagt så mycket resurser på dem.

Bristen på grönska

Tio besökare tyckte att det råder *brist på grönska* i parken. De menade att det är för få träd och buskar, vilket enligt Sorte (2005, ss. 230-231) skulle minska upplevelsen av en god park. Många lade dock till att årstiden påverkade hur bristen på grönska upplevdes. Sorte (2005, s. 234) framhåller även att en god park bör innehålla kraftfulla former och rum men samtidigt rymma en skirhet och en lätthet. Enligt brukarna är Anna Petrus park kraftfull på så sätt att den är hård, ordnad och stel. Ingen har sagt att de upplever en brist på skirhet. Antingen kan man se det som att brukarnas sätt att uttrycka en avsaknad av skirhet är genom att uttrycka en brist på grönska. Eller så kan det vara så att det kraftfulla formspråket är dominant och genomarbetat och att det tar så pass mycket fokus att brukarna inte aktivt upplever en brist på skirhet. Att undersökningen gjordes under tidig vår är dock en aspekt som påverkar resultatet då varken träd eller buskar har blad.

Anna Petrus park, med sin stora andel hårdgjorda ytor och avsaknad av grönska, ger inte den variation från gaturummet och människors vardagliga miljöer som Sorte (2005, ss. 237-238) menar är angeläget för originaliteten.

Om man betraktar Anna Petrus park enligt de fem karaktärsdrag hos lyckade miljöer som Carmona et al. (2010, s. 169) beskriver, ser man att den första punkten *naturlighet* inte är uppnådd i parken eftersom den ger ett konstruerat intryck. I Anna Petrus park är det en större andel konstruerade inslag än naturliga. Restande fyra punkter – skötsel, öppna och definierade ytor, historisk samhörighet samt ordning – är däremot mer eller mindre efterlevda. Troligtvis är detta en orsak till att parken både fått positiva och negativa omdömen.

Biologiska och kulturella förklaringsmodeller

I och med att brukarnas reaktioner på Anna Petrus park skilde sig åt så pass mycket kan det ligga nära till hands att använda den kulturella förklaringsmodellen (Hägerhäll 2005, ss. 214-215) för att beskriva hur människorna observerar och tolkar parken. Många negativa kommentarer handlade om att parken är tråkig, kal, stel och död. Detta kan hänga ihop med Kaplan och Kaplans (1989, s. 54) teori om att en plats som ger en djup upplevelse har ett samspel av mystik och läsbarhet. Anna Petrus park är liten, öppen och överblickbar, vilket lämnar en del att önska i avseende på mystik.

Den biologiska förklaringsmodellen (Hägerhäll 2005, ss. 214-215) är inte helt applicerbar på Anna Petrus park eftersom det inte är en naturlig plats. Dock fanns det många kommentarer som återkom så pass ofta att man ändå kan anta att det finns en biologisk förklaring till detta.

Hjärnans sätt att tolka platser

Det är viktigt att vara medveten om att allt i en miljö inte uppfattas av besökarna (Bernard & Loidl 2014, s. 18). Därför måste gestaltande landskapsarkitekter tänka på att lyfta fram de element som anses viktigast för upplevelsen. Om något är otydligt eller svårtolkat i vår omgivning är det inte det hjärnan fokuserar mest på. Det svårtolkade löper större risk att vara ett av de överflödiga intryck som sorteras bort av vårt undermedvetna för att minska mängden intryck och kunna skapa en helhet. Vi och två av brukarna ansåg att vissa av redskapen i Anna

Petrus park är otydliga. Om det är parkourställningen med de ljusblå rören som är otydlig kanske den, och därmed en viktig ledtråd till industrikonceptet, försvinner i bakgrundsbruset.

En plats som har permanenta element som avsevärt frångår det generella formspråket försämrar upplevelsen av platsen, precis som att en plats med rytm och kontinuitet förhöjer den (Sorte 2005, s. 232). Med detta i åtanke kan man ifrågasätta gestaltningen på pergolan och lekstugan som vi inte tycker samspelar med resten av formspråket i Anna Petrus park.

Enligt Gehl (2010, s. 34) kan personer se varandras kroppsspråk och rörelse redan på 100 meters avstånd. Anna Petrus park är cirka 100 meter lång. Gehl anger att det däremot är först vid 25 meter som man uppfattar ansiktsuttryck och känsloläge. Enligt Ehrstedt var det meningen att barn skulle kunna spana på varandra mellan de olika delarna i parken och inspireras av varandras lek. Mellan parkourdelen och barnleken är det ungefär 50 meter. Enligt Gehls tröskelvärden kan barnen alltså inspireras av varandra i grova drag men inte på sådan detaljnivå som att de kan se varandras ansiktsuttryck och känslor.

Objektiva kontra laddade ord

Ehrstedts beskrivning av Anna Petrus park visar att när vi som landskapsarkitekter beskriver våra idéer och koncept använder vi till stor del objektiva ord och uttryck. Vi lär oss på utbildningen att undvika vaga och vinklade ord som *mysig* och *trevlig*. Landskapsarkitektens roll blir att hålla sig professionellt neutral för att ge människor chansen att själva bilda sig en uppfattning och åsikt om en plats.

Brukarna har lika stor förmåga att uppleva en plats som vi som har utbildning inom landskapsarkitektur. Alla människor har ett behov att avgöra om man tycker om en plats eller inte (Sorte 2005, ss. 228-229). Brukarnas beskrivningar av platsen tenderade därför att bli antingen positivt eller negativt laddade. Till skillnad mot brukarna har vi med utbildning inom ämnet lärt oss att beskriva vår upplevelse på ett mer objektivt sätt. Om man inte har tränat på detta kan det vara mer lättillgängligt att tala om hur man använder platsen och om man tycker om den eller inte. Eftersom de flesta av besökarna har svarat hur de använder parken snarare än hur de upplever den är det kanske användningsområden som bör styra den bärande idén eller konceptet. Men användning kan inte styra allt formspråk. Därför behövs det en estetisk röd tråd för arkitekten att hålla sig till.

Konceptets roll

Konceptet är det som används av arkitekterna för att nå fram till en slutgiltig och sammanhängande gestaltning. Man skulle även kunna se det som att konceptet ska hjälpa brukarna att ta till sig gestaltningen och få ett starkare intryck av den. Oavsett om det går att sätta fingret på vad det är som gör att platsen känns fulländad eller inte fungerar konceptet som ett klister som ger en helhet. Det är svårt att utesluta att konceptet industriparken gick fram undermedvetet hos brukarna i Anna Petrus park. Kanske spelar det ingen roll om det går fram medvetet eller undermedvetet så länge arkitekten själv har klart för sig vad som ska prägla gestaltningen. Ehrstedt sa aldrig att hon vill att brukarna aktivt ska uppleva Anna Petrus park som industriell.

Varför ska då landskapsarkitekter lägga tid och energi på att ta fram ett koncept som inte aktivt upplevs av brukarna? Ehrstedt berättade att på Karavan är konceptet viktigare i tävlingssammanhang och kan då ses som en pr-kampanj för att de ska vinna. Lawson (1980, s. 127) hävdar att arkitektur är arkitektens propaganda och att den inte bara finns till för att tillfredsställa brukarnas behov.

Svårigheten i att få fram ett koncept till besökarna kan ligga i Jansons (1998, s. 185) mening att ett koncept inte är språkligt. Både Alexander (Filor 1991, s. 8) och Krikström och Lundenius (2015, s. 82) hävdar att arkitektens vision måste vara stark nog för att kunna förmedlas till andra människor. De berättar däremot ingenting om på vilket sätt visionen ska förmedlas. Kanske menar de att det ska finnas en logisk förklaring till varför ett koncept har valts eller varför det är anpassat för en specifik plats. De kanske bara menar att när arkitekterna förklarar sina visioner ska en utomstående förstå hur de tänkt. I så fall har vi inte data nog för att kunna uttala oss om Anna Petrus park i det avseendet. Men om vi tillåter oss att spekulera tror vi att de allra flesta brukare som fick konceptet industriparken förklarat för sig skulle förstå det. De skulle nog kunna se kopplingen både till formspråket i parken och till platsen och dess historia.

Kommunikation med brukarna

För att verkligen veta hur ett koncept upplevs av brukarna krävs uppföljning. Detta är något som tar tid och därför inte prioriteras av arkitektkontor. Även om man skulle lägga tid på detta är det inte säkert att man får några klara och enhälliga svar. Av vår undersökning att döma kan människors åsikter gå isär. Dessutom tolkar människor inte bara platsen på olika sätt, de tolkar även orden man använder för att ställa frågan på olika sätt. Då designprocessen och gestaltungs-lösningar är unika för varje projekt (Janson 1998, ss. 175, 192) får man kanske inte heller direkt kunskap som går att använda i framtiden. Däremot skulle en dialog med potentiella framtida brukare under projektets gång kunna säkra att formspråket förmedlar det man vill. Det är svårt att säga om människors uppfattning av en miljö beror på deras sinnesstämning eller på den fysiska miljön (Christensson 2015, s. 29). Men att som arkitekt ha kunskap om miljöpsykologi är en god förutsättning för att bättre förstå hur, och för vem, man gestaltar (Küller 2005, s. 29).

Metoddiskussion

Metoden vi valde för att genomföra vår undersökning påverkar resultatet på flera sätt, varav några tas upp i detta stycke.

Brukarnas svar påverkas av hur frågan ställs och hur vi presenterar oss. För att vinkla deras svar så lite som möjligt valde vi att bara säga att vi var från SLU och höll på med en undersökning. Detta kanske däremot låter för vagt och gör att vår trovärdighet minskar. Men om vi hade presenterat oss som landskapsarkitekter kunde människor ha blivit reserverade av det. Kanske skulle de tillfrågade ha upplevt att de var i underläge och att de inte vågade säga vad de verkligen tycker. Att Anna Petrus park inte har en typisk parkkaraktär kan kanske få besökare att tveka inför att berätta sin åsikt om den, om de känner att de inte förstår parken el-

ler att de inte är insatta i modern landskapsarkitektur. Besökarna hade också kunnat anta att vi personligen stod bakom parkens gestaltning och att de därför hade förolämpat oss med eventuella negativa åsikter.

Det är inte säkert att alla människor tolkar ordet *intryck* på samma sätt. Beroende på hur man tolkar ordet kommer man att svara olika på vår frågeställning. På samma sätt kan vi färga brukarnas svar genom att inkludera ordet *park* i frågeställningen. Om en person inte vet att parken heter Anna Petrus park är det inte säkert att hen skulle se platsen som en park. Kanske har detta gjort att fler har svarat att det saknas grönska eller att det är en otypisk park än om vi hade kallat parken för till exempel en *plats*.

En sak vi hade kunnat göra annorlunda är att ha en följdfråga när någon beskrev parken med ett objektivt ord, för att få reda på om de tyckte att det var positivt eller negativt. Till exempel om någon sa *industriell* hade vi kunnat fråga om personen upplevde det som något positivt eller negativt. Även om syftet med vår undersökning inte var att ta reda på huruvida de tillfrågade uppskattar parken eller inte, hade kunskap om detta gett oss en djupare förståelse för brukarnas upplevelse och känslan som ligger till grund för deras ordval. Då hade vi på ett mer detaljerat sätt kunnat kategorisera ord som synonymer.

I vissa fall kan det vara så att Ehrstedt och brukarna beskriver samma sak även om de använder olika ord. Brukarna har inte tränat på att beskriva platser på samma sätt som Ehrstedt, och därför blir deras svar diffusare och mer vinklade. Kanske tänker den brukare som beskrev parken som *hård* på samma sak som Ehrstedt när hon beskriver den som *tuff*. Ehrstedt är professionell och har stor erfarenhet av att beskriva platser på ett konkret och precist sätt. Hon redogör dessutom för de tankar som ligger bakom gestaltningen för Anna Petrus park och det fanns ingen vilja hos landskapsarkitekterna att skapa en park som kan beskrivas med negativa ord. Ehrstedt väljer alltså relativt neutrala ord med positiv klang. I vår undersökning lades fokus vid att jämföra exakta ordval. Med tanke på att det i vissa fall kan vara samma bakomliggande upplevelse som ligger till grund för olika ord kan det i vårt resultat se ut som att färre tankar stämmer överens mellan de olika grupperna än vad som verkligen är fallet.

Det enda underlaget vi har till landskapsarkitekternas vision för parken är Ehrstedts ord. Detta ger en felmarginal då vi inte kan vara helt säkra på att allt hon säger stämmer helt och hållet. Dels är det en tid sedan hon och hennes kollegor gestaltade parken vilket gör att hon kan ha glömt en del detaljer. Dels har den mänskliga faktorn en tendens att efterkonstruera eller försköna saker vilket kan ge oss en något förvrängd bild av hur projektet faktiskt gick till.

Slutord

Tänk dig att du promenerar genom Anna Petrus park och får en upplevelse av din omgivning, en känsla av platsen. Du kanske ser landskapsarkitektens visioner lysa igenom i formspråket. Du kanske skulle beskriva parken med några av de ord som nämnts i detta arbete, kanske med några helt andra. Du kanske tycker om parken, kanske inte. Förhoppningsvis har vårt kandidatarbete kunnat hjälpa dig att lite bättre förstå varför du upplever parken som du gör och varför den får dig att känna som du gör.

Vår undersökning visar att koncept är viktigt på flera sätt. Dels är det viktigt för landskapsarkitekten att ha som hjälp och stöd under gestaltungsprocessen, en

röd tråd att förhålla sig till och en ledsagare genom olika beslut. Dels är det viktigt för att platsen ska få ett sammanhängande formspråk och därmed ge brukarna en starkare upplevelse. Då utstickande element försämrar den allmänna upplevelsen av en plats är det viktigt att som arkitekt sila alla sina formmässiga val genom konceptet. Det är samtidigt viktigt att vara medveten om att allt i en miljö inte uppfattas av brukarna och att det främst är den mest välkända formen människor ser. I och med detta bör extra tanke läggas på vilka element man främst vill ska utmärka sig. Om man har ett koncept man gärna vill ska upplevas av brukarna kan det krävas att detta koncept speglas starkast i de element som främst utmärker sig på platsen.

Undermedvetet läser brukarna troligtvis in koncept men aktivt lägger de mest fokus på användning. Med detta sagt är det omöjligt att i förväg veta hur en människa kommer att uppleva en plats. Det enda sättet att säkert ta reda på hur en färdig plats upplevs av brukarna är genom att fråga dem. Det är viktigt att följa upp projekt för att få insikt i hur konceptet och gestaltningen tas emot, kanske så pass viktigt att mer tid bör avsättas för detta på arkitektkontoren.

Detta arbete har skänkt en insikt i hur relationen arkitekt, park och brukare ser ut. Det har även exemplifierat och diskuterat hur människor tolkar och upplever platser.

Vidare studier

Nedan följer uppslag på nya frågeställningar och ämnen som kan ta vid där vår undersökning slutar och föra forskningen vidare:

- » Utredda hur intervjusvar kan påverkas av intervjuarens sätt att presentera sig själv och hur frågorna ställs.
- » Gestalta en plats med utgångspunkt i landskapsarkitekt Gunnar Jarle Sortes (2005) åtta kvaliteter för en god park och analysera resultatet.
- » Utveckla en metod för att hitta koncept tillsammans med brukarna.
- » Utredda hur den kulturella förklaringsmodellen, som beskriver hur människan uppfattar sin omgivning, påverkar brukarnas upplevelse.
- » Utredda hur stor andel av brukarnas upplevelser som beror på sinnesstämning respektive den faktiska fysiska miljön.
- » Utveckla en analysmetod för att kartlägga brukarnas upplevelse.
- » Studera om landskapsarkitekter och brukare använder olika ord när de egentligen menar samma sak.

Referenser

- Bernard, S & Loidl, H. (2014). *Open(ing) Spaces: Design as Landscape Architecture*. Basel: Birkhäuser Verlag GmbH.
https://books.google.se/books?id=GMHpBQAAQBAJ&pg=PA10&hl=sv&source=gbs_selected_pages&cad=3#v=onepage&q&f=false
- Carmona, M., Tiesdell, S., Heath, T. & Oc, T. (2010). *Public Places – Urban Spaces: The Dimensions of Urban Design*. 2. uppl. Oxford och Burlington, MA: Architectural Press.
- Christensson, M. (2015). *Sinnesupplevelse i landskapsarkitekturens teori och praktik*. Masteruppsats, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning. Alnarp: Sveriges lantbruksuniversitet. http://stud.epsilon.slu.se/8067/1/christensson_malin_150618.pdf
- Filor, S. W. (1991). *The Process of Landscape Design*. London: B. T. Batsford Ltd.
- Gehl, J. (2010). *Cities for People*. Washington, DC: Island Press.
- Hägerhäll, C. M. (2005). Naturen i landskapsupplevelsen och landskapsupplevelsens natur. I Johnasson, M. & Küller, M. (red.). *Svensk miljöpsykologi*. Lund: Studentlitteratur, ss. 209-226.
- Janson, U. (1998). *Vägen till verket – studier i arkitekt Jan Gezelius arbetsprocess*. Diss. Chalmers tekniska högskola. Göteborg: Daidalos.
- Kaplan, R. & Kaplan, S. (1989). *The Experience of Nature: A Psychological Perspective*. New York: Cambridge University Press.
- Karavan landskapsarkitektur AB (2014). *Projekt – Park – Anna Petrus park*. <http://www.karavanlandskap.se/projekten/anna-petrus-park/> [2016-05-26]
- Krikström, J & Lundenius, C. (2015). *Creative motivation: Motivation in the search for good solutions, in the landscape architecture practice*. Masteruppsats, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning. Alnarp: Sveriges lantbruksuniversitet. http://stud.epsilon.slu.se/8339/11/krikstrom_j_lundenius_ch_151202.pdf
- Küller, R. (2005). Miljöpsykologins uppkomst och utveckling i Sverige. I Johnasson, M. & Küller, M. (red.). *Svensk miljöpsykologi*. Lund: Studentlitteratur, ss. 17-34.
- Lawson, B. (1980). *How Designers Think*. Paperback ed. London: The Architectural Press Ltd.
- Lynch, K. (1960). *The Image of the City*. Cambridge: The MIT press.
- Sorte, G. J. (2005). Parken för Homo Urbanis – stadsmänniskan. I Johnasson, M. & Küller, M. (red.). *Svensk miljöpsykologi*. Lund: Studentlitteratur, ss. 227-244.